

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЗАПОРІЗЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Кафедра загальноправових та політичних наук

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МІЖНАРОДНІ ЗВ'ЯЗКИ УКРАЇНИ

Освітня програма: _____ Політологія _____

Спеціальність: _____ 052 Політологія _____

Галузь знань: _____ 05 Соціальні та поведінкові науки _____

Ступінь вищої освіти: _____ магістерський _____

Затверджено на засіданні кафедри
загальноправових та політичних наук

Протокол №12 від 10 липня 2020 р.

м. Запоріжжя, 2020 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	<i>Міжнародні зв'язки України</i>
Рівень вищої освіти	<i>другий (магістерський) рівень</i>
Викладач	<i>Сергієнко Тетяна Іванівна, кандидат політичних наук, доцент</i>
Контактна інформація викладача	<i>+380(61)7698626 kafedra_zpn@zp.edu.ua, kafedrazpn@gmail.com</i>
Час і місце проведення навчальної дисципліни	<i>Згідно з розкладом</i>
Обсяг дисципліни	<i>Кількість годин для денної форми – 90; кредити – 3, розподіл годин (лекції – 14, семінарські – 14, самостійна робота – 62), вид контролю – залік</i>
	<i>Кількість годин для заочної форми – 90; кредитів – 3, розподіл годин (лекції – 4, семінарські – 2, самостійна робота – 84), вид контролю – залік</i>
Консультації	<i>Згідно з графіком консультацій</i>
2. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни	
<i>Пререквізити навчальної дисципліни. Вивчення дисципліни «Міжнародні зв'язки України» базується на знаннях, одержаних при вивченні гуманітарних і соціально-економічних дисциплін.</i> <i>Постреквізити навчальної дисципліни. Здобуті здобувачем вищої освіти знання при вивченні дисципліни «Міжнародні зв'язки України» є обов'язковими для таких складових подальшого навчання: «Міжнародне право», «Зовнішня політика зарубіжних країн», «Сучасна зарубіжна політологія», переддипломна практик, кваліфікаційна дипломна робота.</i>	
3. Характеристика навчальної дисципліни	
<i>У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен отримати:</i> <u><i>загальні компетентності:</i></u> <i>• здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</i> <i>• здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.</i> <i>• здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</i> <i>• здатність генерувати нові ідеї (креативність).</i> <i>• вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.</i> <i>• здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.</i> <u><i>фахові компетентності:</i></u> <i>• знання нормативної та позитивної політичної теорії, політичного аналізу, порівняльної та прикладної політології.</i> <i>• розуміння принципів функціонування та закономірностей розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, політичної поведінки, політичної культури та ідеології, світової політики та політики окремих країн та регіонів.</i> <i>• застосування політологічних понять, теорій і методів до аналізу владно-політичних відносин політичних акторів, інститутів та ідей відповідно до певного історичного або сучасного контексту.</i> <i>• здатність використовувати широкий спектр політологічних теорій, концептів і методів для інтерпретації та змістовного аналізу політики</i> <i>• здатність конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати складні політологічні дослідження з використанням широкого кола прикладних методів, технологій та інструментарію аналізу.</i> <u><i>результати навчання:</i></u> <i>• застосовувати критичне мислення, раціональну аргументацію, аналіз та синтез.</i> <i>• постійно вчитися та оволодівати сучасними професійними знаннями.</i> <i>• проводити професійний пошук, оброблення та аналіз фактів, даних та інформації з різних первинних та вторинних джерел.</i> <i>• знати нормативну та позитивну політичну теорію, політичний аналіз, порівняльну та прикладну політологію.</i> <i>• розуміти принципи функціонування та закономірності розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, політичної поведінки, політичної культури та ідеології,</i>	

світової політики та політики окремих країн та регіонів. • застосовувати політологічні поняття, теорії і методи до аналізу владно-політичних відносин політичних акторів, інститутів та ідей відповідно до певного історичного або сучасного контексту. • використовувати сучасні політологічні теорії, концепти та методи для інтерпретації та змістовного аналізу політики на місцевому, національному та міжнародному рівні. • фахово виконувати політико-організаційні експертно-аналітичні та консультаційні функції на національному та міжнародному ринку праці.
4. Мета вивчення навчальної дисципліни
Метою викладання навчальної дисципліни «Міжнародні зв'язки України» є оволодіння студентами системними знаннями з історії міжнародних відносин, зовнішньополітичної діяльності України в умовах незалежності.
5. Завдання вивчення дисципліни
Сформувати у магістрів уміння самостійно аналізувати теоретичні проблеми, історичні факти і явища на основі наукової методології, оцінювати варіанти аргументації в сучасній літературі, робити обґрунтовані висновки з історії міжнародних зав'язків; Навчити магістрів обирати правильну, логічно-обґрунтовану аргументацію з дискусійних проблем теорії та досвіду міжнародних зав'язків, визначення в них місця України, для можливості аналізу й прогнозування міжнародних подій; Спонукаючи магістрів до вироблення рекомендацій тактичного й стратегічного змісту у сфері зовнішніх відносин. Репрезентувати магістрам ключові проблеми теорії міжнародних зав'язків, осьові етапи міжнародних стосунків у їх ретроспективному розвитку.
6. Зміст навчальної дисципліни
Змістовий модуль 1. Тема 1. Особливості геополітичного становища України. Особливості геополітичного становища України. Чинники, що впливають на геополітичне становище України. Як наукова дисципліна геополітика відома з XIX ст. Це наука, яка вивчає взаємозв'язки і взаємозалежність між державною політикою і тим географічним середовищем, в якому вона здійснюється. Термін «геополітика» в науковий обіг вперше ввів шведський учений Р. Челлен. На його думку, «геополітика - це наука про державу як географічний організм, що втілений у просторі». Проте сучасні дослідники справжнім засновником геополітики вважають німецького науковця Ф. Ратцеля. Зазначений термін він, щоправда, не вживав, і його головна праця вийшла друком наприкінці XIX ст. під назвою «Політична географія». Географічне положення України є вагомим фактором вироблення її зовнішньої політики. У ракурсі геополітики вона займає на Євразійському континенті унікальне місце, яке часто визначається поняттями «географічний центр Європи», «перехрестя між Сходом і Заходом». Маючи територію понад 600 тис. кв. км і посідаючи шосте місце за чисельністю населення (48,5 млн.) на континенті, Україна володіє не тільки багатими природними ресурсами, а й значним промисловим та науково-технічним потенціалом, досить розвиненою економікою. Вона межує з багатьма країнами, що зумовлює необхідність налагодження рівноправних, взаємовигідних відносин на основі глибоко обґрунтованої сучасної геостратегії. З геополітичної точки зору Україна справді весь час відігравала роль головного кордону між цивілізаціями. Це пов'язано з географічним становищем України. Україна розташована на межі між Європою і Євразією. Є термін «Великий Степ». Це територія степів і пустель від Чорного моря до Жовтого, яка займає весь центр Євразії. У цих степах зручно займатися скотарством, але українські степи так само придатні й для землеробства. Саме в Україні закінчується межа широколистяних лісів з родючими ґрунтами, часто з чорноземами. Тема 2. Становлення України як суб'єкта міжнародних відносин. Становлення України як суб'єкта міжнародних відносин: етапи, внутрішні та зовнішні чинники. Основні принципи, напрями та завдання зовнішньої політики України. Глобальний характер змін, які безпосередньо вплинули на міжнародний статус України й

визначають її місце у світовому співтоваристві, зумовлений основними чинниками: руйнуванням системи балансу сил, що була за часів "холодної війни"; домінуванням США як єдиної світової супердержави після розпаду Радянського Союзу й Варшавського Договору; збереженням та посиленням НАТО як системи колективної безпеки трансконтинентального характеру і водночас слабкими механізмами врегулювання конфліктних ситуацій, якими володіють Європейський Союз та ОБСЄ; тенденцію до оформлення багатополосного контуру, зокрема, з метою створення протидії політичному та економічному впливові США, з відмінними за політичною, економічною, військово-технічною могутністю центрами тяжіння; намаганнями конструювання загальноєвропейської — трансатлантичної — євразійської системи колективної безпеки.

Перехід до багатополосного світу в сучасних умовах домінації США і наявності низки потенційних центрів тяжіння різної політичної, економічної, військової ваги, вочевидь, можливий лише через системну інтеграцію континентальних та трансконтинентальних державних угруповань. Інакше кажучи, жодна з країн сучасного світу (за винятком СІЛА) не може отримати статус світової держави окремо, не виступаючи складовою певного інтегрованого цивілізаційного утворення. Це стосується як європейських країн, так і Росії, Китаю, держав ісламського світу.

Виходу України на міжнародну політичну арену в ХХ ст. сприяв процес дезінтеграції Російської імперії та російські революції 1917 р. (лютнева й жовтнева). У перші роки радянської влади виникли сприятливі умови для налагодження економічних і політичних стосунків України з іноземними державами. Вже тоді молода українська дипломатія продемонструвала здатність реально забезпечити встановлення міжнародних відносин з іноземними державами. У 1920—1922 рр. Австрія, Польща, Італія, Німеччина, Франція, Туреччина, Чехословаччина, Болгарія, Угорщина визнають де-юре і де-факто народний уряд України і встановлюють із нею дипломатичні відносини. Тоді ж було підписано перші рівноправні договори з великими державами Європи. Україна уклала, чи приєдналася до понад 60 міжнародних угод, урядові делегації України взяли участь у різноманітних міжнародних конференціях.

Змістовний модуль 2.

Тема 3. Участь України в діяльності міжнародних організацій.

Участь України у роботі ООН.

Діяльність Представництва України при ООН.

Співпраця України з МАГАТЕ, ЮНЕП, ЮНІДО, ВООЗ, МОП, ЮНЕСКО, МВФ, МБРР та ін.

Співробітництво України з ОЧЕС.

Україна приймає активну участь у діяльності 68 міжнародних організацій. У більшості організацій наша держава набула статусу повноправного члена, у деяких лише спостерігач. Особливого значення Україна надає діяльності в межах ООН, Інтерполу, МБРР, СОТ та ін. Приєднання до міжнародної організації накладає на нашу державу певні обов'язки, як політичного, так і фінансового характеру. Україна будучи членом чи спостерігачем при міжнародній організації повинна щорічно сплачувати членські внески. Здебільшого сплата фінансових зобов'язань відбувається у такій валюті, як долар, євро, швейцарський франк, англійський фунт стерлінгів. Кожна міжнародна організація, членом якої є Україна, має свої специфічні функції та завдання. Саме цим і зумовлені напрямки співробітництва: політичний, соціально-економічний, військово-технічний, культурно-освітній та науковий.

Тема 4. Інтеграція України в європейські та євроатлантичні структури.

Співробітництво з Євросоюзом.

Проблема вступу України до Євросоюзу. Україна – НАТО.

Програма «Партнерство заради миру».

«Хартія про особливе партнерство між Україною та НАТО».

Проблема вступу України до НАТО.

Співпраця України з європейськими організаціями ОБСЄ, ЄБРР та ін.

Україна – член Ради Європи.

Двосторонні відносини з розвинутими країнами.

Відносини з державами Центральної та Східної Європи.

Євроінтеграція – це процес впровадження європейських норм в українське законодавство. Таке

впровадження має забезпечити: стабільну економіку, правову державу, чисте довкілля, якість харчових продуктів, соціальна захищеність громадян, високий рівень життя та відсутність корупції. Це єдиний економічний, соціальний та гуманітарний простір, де відмовилися від кордонів та зайвих умовностей задля вільного пересування людей, продуктів, капіталів, необмеженого обміну інформацією, культурними та науковими надбаннями.

Міністерство соціальної політики активно веде роботу щодо реалізації низки важливих реформ та запровадження європейських стандартів і норм, що піднесуть якість життя громадян на новий рівень.

Робота Міністерства за напрямком Євроатлантичної інтеграції надає вагомі гарантії збереження національної ідентичності та єдності української нації. Можливість перебування України в спільноті цивілізованих демократичних країн - членів Альянсу сприяє формуванню української національної еліти, орієнтованої на національні та європейські цінності, розвитку української національної культури та культури національних меншин України.

Тема 5. Взаємовідносини з Росією та СНД.

Українсько-російські відносини.

Базовий Договір між Україною та Росією 1997 р.

Відносини між Україною та Росією на поч. XXI ст.: здобутки, проблеми.

Російська збройна агресія проти України. Проблеми подолання конфлікту.

Діяльність України в рамках СНД. Двостороннє співробітництво з країнами – членами СНД: проблеми та перспективи.

Важливими для України є двосторонні міждержавні зв'язки з країнами СНД, а також багатосторонні консультації та переговори в рамках співдружності. Щоправда, від самого початку створення СНД намітилася різниця в стратегії України і Росії щодо майбутнього цього об'єднання. Якщо Росія, яка дедалі активніше ставала на шлях неоімперіалізму, прагнула до зміцнення структур СНД, надання їм можливості безпосередньо впливати на перебіг подій у державах співдружності розглядала СНД як механізм утримання під контролем республік колишнього Радянського Союзу, то Україна, навпаки, вбачала в СНД передусім механізм "цивілізованого розлучення", який би доповнював і координував процес формування якісно нових двосторонніх відносин з незалежними державами, утвореними на території колишнього СРСР, атому обстоювала суто консультативний характер органів співдружності та їхніх рішень. Виходячи з цих засад, наша держава послідовно виступає проти надання СНД статусу суб'єкта міжнародного права, заперечує проти створення будь-яких наднаціональних органів. Вона не підписала Договору про колективну безпеку, Статуту СНД та цілу низку інших документів, які могли б якимось чином обмежити її суверенітет (юридично Україна сьогодні не повноправний член СНД, а лише "країна-учасниця" з асоційованим статусом), і розглядає співдружність на нинішньому етапі як інструмент економічного співробітництва.

Тема 6. Регіональне співробітництво України.

Українсько-польські відносини.

Українсько-румунські відносини.

Українсько-чеські відносини.

«Карпатський єврорегіон».

Єврорегіон «Нижній Дунай».

Паралельно з європейським і євроатлантичним розвитком розвивався і регіональний напрям зовнішньої політики України. Активізація співробітництва на регіональному рівні є важливою тому, що це для України – один з найреальніших шляхів до нової Східної Європи. Тісне співробітництво з країнами Центральної та Східної Європи, використання євроінтеграційного досвіду цих країн важко переоцінити. З другого боку, зміцнення лідируючих позицій України в регіоні дозволяє їй використовувати з європейськими і євроатлантичними структурами для утвердження в ролі сполученої і синхронізованої ланки між Сходом і Заходом. Саме тому регіональний вимір завжди був і залишається один із пріоритетів зовнішньої політики України.

Тема 7. Взаємовідносини України з країнами Азії, Африки та Латинської Америки.

Взаємовідносини з країнами Близького і Середнього Сходу.

Відносини з «новими індустріальними країнами» Азії.

Українсько- китайські, українсько-японські, українсько-іранські відносини.

Взаємовідносини України з країнами Латинської Америки.

Геополітика наших днів під Північчю позуміє всю сукупність західної цивілізації, де головна увага приділяється матеріальній, економічній стороні життя. Північ багата насамперед тому, що будує своє життя систему на принципах максимальної вигоди., яку можна одержати шляхом експлуатації всіх ресурсів. Термін «бідний Південь» - синонім Третього світу з'явився в часи «холодної війни», коли, на думку мондіалістів, в якості Першого світу виступали країни Заходу, Другого – країни соціалістичної системи, а Третій світ –насамперед країни Африки, Латинської Америки, Азії і Середнього Сходу, території, де багато дешевих природних і людських ресурсів.

7. План вивчення навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Форми організації навчання	Кількість годин для денної форми навчання	Кількість годин для заочної форми навчання
1	Особливості геополітичного становища України.	л / сем / срс	2 / 2 / 5	0 / 0 / 12
2	Становлення України як суб'єкта міжнародних відносин: етапи, внутрішні та зовнішні чинники.	л / сем / срс	2 / 2 / 10	0 / 0 / 12
3	Участь України в діяльності міжнародних організацій.	л / сем / срс	2 / 2 / 10	2 / 0 / 12
Модульний контроль				
4	Інтеграція України в європейські та євроатлантичні структури.	л / сем / срс	2 / 2 / 10	0 / 0 / 12
5	Взаємовідносини з Росією та СНД.	л / сем / срс	2 / 2 / 10	2 / 0 / 12
6	. Регіональне співробітництво України.	л / сем / срс	2 / 2 / 7	0 / 0 / 12
7	Взаємовідносини України з країнами Азії, Африки та Латинської Америки.	л / сем / срс	2 / 2 / 10	2 / 0 / 12
Модульний контроль				
Підсумковий контроль		Залік		
8. Самостійна робота				

Самостійна робота – це вид розумової діяльності, за якої студент самостійно (без сторонньої допомоги) опрацьовує в кожному змістовному модулі перелік тем (на основі опрацювання інформаційних джерел веде пошук відповідей на актуальні питання, вирішує практичні питання, складає тести, вирішує задачу або ситуаційну вправу, виконує інші завдання на основі знань, отриманих з підручників, книг, лекцій, практичних занять). Головною метою самостійної роботи є формування самостійності суб'єкта, що вчиться, формування його вмінь, знань і навичок.

Під час вивчення навчальної дисципліни «Міжнародні зв'язки України» виокремлено такі види самостійного навчання студента:

- 1) відпрацювання тем лекцій та семінарських занять, виконання самостійних робіт;*
- 2) підготовка доповідей, презентація результатів власних досліджень та проекту;*
- 3) підготовка до модульного контролю та іспит;*
- 4) робота з інформаційними джерелами та ін.*

Кожен із зазначених видів потребує від студентів наполегливої самостійної праці. Насамперед, потрібно, щоб кожен студент у процесі навчання дотримувався гігієни розумової праці. Викладач дисципліни на початку вивчення дисципліни проводить настановне заняття, особливо зі студентами, які оформили індивідуальний графік навчання.

Здійснюється самостійна робота безпосередньо через зміст і методи всіх видів навчальних занять. Самостійна робота студентів є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у вільний від аудиторних навчальних занять час. Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів, регламентується робочим навчальним планом.

Завдання до самостійної роботи мають унеможливити механічне заучування студентами фактичного матеріалу або поверхове знайомство з явищами та процесами. Для отримання позитивної оцінки студент повинен не просто продемонструвати володіння певним обсягом

знань, а й уміти розв'язувати певні елементи наукових проблем, аналізувати та систематизувати отримані дані, знаходити оригінальні рішення на підставі самостійно здобутої інформації, формулювати й відстоювати власну точку зору. Йдеться, передусім, про самостійне опрацювання навчальної, наукової та довідкової літератури. Рекомендованим елементом цієї роботи студентів є ведення записів (допускається й електронний варіант або презентація). Такий підхід сприяє кращому засвоєнню фактичного матеріалу, дає можливість зберегти його в зручному для використання вигляді. Рівень виконання студентом самостійної роботи враховується при виставленні підсумкової оцінки за змістовими модулями навчальної дисципліни.

Студенти мають змогу отримати завдання та завантажити свої напрацювання в систему дистанційного навчання (moodle) НУ «Запорізька політехніка» (<https://moodle.zp.edu.ua/>).

Теми	Кількість годин для денної форми навчання	Кількість годин для заочної форми навчання
Особливості геополітичного становища України	5	12
Становлення України як суб'єкта міжнародних відносин.	10	12
Участь України в діяльності міжнародних організацій.	10	12
Інтеграція України в європейські та євроатлантичні структури.	10	12
Взаємовідносини з Росією та СНД	10	12
Регіональне співробітництво України.	5	12
Взаємовідносини України з країнами Азії, Африки та Латинської Америки	10	12
Разом	60	84

Консультативна допомога студенту надається у таких формах:

- особиста зустріч викладача і студента за графіком консультацій <https://zp.edu.ua/kafedra-zagalnopravovyyh-ta-politychnyyh-nauk/>;
- листування за допомогою електронної пошти kafedra_zpn@zp.edu.ua (у форматі 24/7);
- відеозустріч, аудіоспілкування або чат консультації (за графіком консультацій викладача).

9. Система та критерії оцінювання курсу

Зведена таблиця набору балів за семестр

Бали за навчальний семестр	Розподіл балів за змістовними модулями	
Вид заняття	1 зміст. модуль (максимум балів)	2 зміст. модуль (максимум балів)
Поточний контроль	60	60
Модульний контроль (МК)	40	40
Всього по змістовним модулям 1 та 2	100	100
Всього за вивчення дисципліни	100 (3M1 + 3M2 / 2)	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
85-89	добре	
75-84		
70-74		
60-69	задовільно	

35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Політика курсу

Політика відвідування аудиторних занять (особиста присутність студента). Відвідування занять є обов'язковим компонентом в системі вивчення курсу, набуття загальних та фахових компетентностей (відвідування лекцій та практичних занять). Самостійну роботу студент виконує у системі дистанційного навчання (<https://moodle.zp.edu.ua/>). За об'єктивних причин (наприклад, лікарняні, стажування, мобільність, індивідуальний графік, інші) аудиторні види занять та завдань також можуть бути трансформовані в систему дистанційного навчання.

Політика дедлайнів. Студент зобов'язаний дотримуватись крайніх термінів (дата для аудиторних видів робіт або час в системі дистанційного навчання), до яких має бути виконано певне завдання. За наявності поважних причин (відповідно до інформації, яку надано деканатом) студент має право на складання індивідуального графіку вивчення окремих тем дисципліни.

Політика академічної доброчесності. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право та суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації; використання достовірної інформації з офіційних джерел у проектних завданнях.

Політика дотримання прав та обов'язків студентів. Права і обов'язки студентів відображено у п.7.5 Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Запорізька політехніка» (https://zp.edu.ua/uploads/dept_nm/Polozhennia_pro_organizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf).

Політика конфіденційності та захисту персональних даних. Обмін персональними даними між викладачем і студентом в межах вивчення дисципліни, їх використання відбувається на основі закону України «Про захист персональних даних» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>). Стаття 10, п. 3 «Використання персональних даних працівниками суб'єктів відносин, пов'язаних з персональними даними, повинно здійснюватися лише відповідно до їхніх професійних чи службових або трудових обов'язків. Ці працівники зобов'язані не допускати розголошення у будь-який спосіб персональних даних, які їм було довірено або які стали відомі у зв'язку з виконанням професійних чи службових або трудових обов'язків, крім випадків, передбачених законом. Таке зобов'язання чинне після припинення ними діяльності, пов'язаної з персональними даними, крім випадків, установлених законом».